

کتاب انقلابی که به آن خیانت شد

اثر لئون تروتسکی

نشر طلایه پرسو

نقد و بررسی در مجله مهرنامه شماره ۲۱، اردیبهشت ۱۳۹۱

در خدمت لنین در خیانت استالین

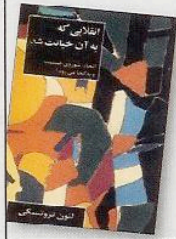
جمع‌بندی بنیانگذار ارتش سرخ از دستاوردهای انقلاب اکتبر

تاریخ

گفته می‌شود در ۵ آگام... اختتامیه فیلم اکتبر - به کارگردانی ایزنشتاین - استالین رسماً دخالت می‌کرد و از جمله «وامر»ش یکی هم این بود که نباید در فیلم به نقش و حتی خود تروتسکی اشاره شود. کتاب انقلابی که به آن خیانت شد تحلیل همین تروتسکی است که یکی از رهبران انقلاب اکتبر، بنیان‌گذار ارتش سرخ و دیپلمات کلیدی جمهوری تازه‌تأسیس شوروی برای خاتمه جنگ به هر شکل بود. او در این کتاب به ارزیابی دستاوردهای انقلاب اکتبر و حکومت استالین می‌پردازد. از این کتاب قبلاً ترجمه دیگری به همت حسن صبا و سعید نامور در سال‌های اولیه انقلاب (۱۳۵۹) منتشر شده بود که به گفته ناشر، تا حد امکان سعی شده از آن استفاده شود. شاید، به همین دلیل بوده که نام مترجم روی جلد نیامده است. به نوشته ناشر، تلاش شده در ترجمه جدید معانی علمی مورد نظر نویسنده دقیق‌تر بیان شود و نثر فارسی آن هم سلیس‌تر شود.

چرا باید کتاب را خواند

کتاب انقلابی که به آن خیانت شد چکیده ارزیابی تروتسکی از زمام‌داری لنین و استالین است. کتاب، اکنون یکی از کتب کلاسیک جنبش مارکسیستی به شمار می‌رود. تروتسکی در کتاب دیگری به تشریح زمینه‌ها و روند انقلاب روسیه می‌پردازد (این کتاب با نام انقلاب روسیه و نا ترجمه سعید باستانی و با همت نشر نیلوفر در سال ۱۳۸۷ منتشر شد) اما در این کتاب به سال‌های بعد از پیروزی انقلاب و دستاوردهای آن می‌پردازد. کتاب را تروتسکی در سال ۱۹۳۷ و در زمانی که نروژ در تبعید بود نوشت و در آن به تحلیل استالینسم و توسعه اقتصادی پس‌لنینی می‌پردازد. تروتسکی روند توسعه شوروی تا زمان مرگ لنین را در زمینه‌های کشاورزی، صنعتی و نیرو می‌ستاید.

انقلابی که به آن خیانت شد
انقادشوروی چیست و به
کجا می‌رود؟
لئون تروتسکی
ترجمه مسعود صابری
نشر طلایه پرسو ۱۳۸۹
۳۵۱ صفحه
۱۲ هزار تومان

در فصول اولیه کتاب، تروتسکی به رهیافت بی‌ثبات - به قول خودش زیرآگوار - رهبری حزب می‌پردازد. در اینجا او سیاست اقتصادی استالین و بوخارین را به دلیل حرکت کند به سوی اشتراکی کردن زمین از یک سو، و روند روبه افزایش خصوصی‌سازی زمین، مورد نقد قرار می‌دهد. در فصل بعدی او سیاست‌های دولت استالین در قبال بارآوری نیروی کار را مورد نقد قرار می‌دهد. در فصل پنجم با نام «ترمیدور شوروی» تروتسکی، تحلیلی از نحوه به قدرت رسیدن استالین، انحراف حزب از بلنوسیم، و رشد و برآمدن دولت روزوکراتیک ارائه می‌کند. بعد از آن است که تحلیل، زندگی روزمره در شوروی، نابرابری‌های اقتصادی و سرکوب پرولناریای جدید می‌پردازد. بررسی تروتسکی، سیاست خارجی و ارتش شوروی را هم در برمی‌گیرد و کارنامه‌های آن را در شکست فاشیسم ناکام می‌خواند. مهم‌ترین نکته کتاب پیش‌بینی تروتسکی از آینده اتحاد جماهیر شوروی بر اساس مارکسیستی خودش است. به گفته

او شوروی بر سر دوره‌های قرار دارد: یا از طریق انقلابی سیاسی طبقه حاکم بروکراسی سرنگون می‌شود یا به راهی سرمایه‌دارانه که از سوی همین بروکراسی القا می‌شود رهسپار خواهد شد. به نظر می‌رسد بوریس یتلسین پیش‌بینی دوم تروتسکی را محقق کرد.

چرا ممکن است از کتاب خوش‌تان نیاید

به چند دلیل امکان دارد از این کتاب خوش‌تان نیاید: یا استالینست باشد، ما چپ توابع یا مانند برخی که این روزها ادعا می‌کنند از پسر قنداق‌تان چپ نبوده‌اید و از هر چپی از هر نوعی‌اش - بدتان بیاید. اما جز این، کتاب اثری است کلاسیک که در داخل سنت مارکسیسم روسی قرار دارد و به‌رغم تحلیل‌های درخشان تروتسکی، خواندن چنین کتاب‌هایی مطابق سلیقه روز نیست. سلیقه‌ای که به دنبال نگاه‌های بیرونی به ماجرای انقلاب اکتبر و تاریخ شوروی است. اما اگر خوره حرفه‌ای تاریخ شوروی هستید، خواندن یکی از متون کلاسیک آن را از دست ندهید ■